

ŠKOLA PRO VŠECHNY

Vzdělávání dětí žáků a studentů s tělesným postižením a zdravotně oslabených

Jiří Jankovský

centrum ARPIDA, o.s. České Budějovice

Děti a žáci s tělesným postižením (TP) jsou vnímáni jako velmi vhodná skupina pro realizaci inkluzivního vzdělávání (IV)

Co od vzdělávání očekáváme?

- integraci v přirozeném kolektivu vrstevníků (IV)
- zlepšení zdravotního stavu dítěte (např. jeho vertikalizaci, atp.)
- získání co nejkvalitnějšího vzdělání kvalita života
- systematickou (denní) spolupráci rodiny a školy (nutnost poskytnutí podpory rodičům, respitní péče)

Přirozená a nenásilná (spontánní) integrace

- ze škol při centru ARPIDA bylo integrováno za 18 let existence centra již 65 žáků do běžných (spádových) škol
- ve šk. roce 2010/11 se jednalo o 7 žáků s těmito diagnózami
  - 2x SMA
  - 1x meningomyelokela, hydrocefalus, skolióza
  - 1x arthrogrypóza
  - 1x DMO - levostranná hemiparéza
  - 1x stav po kontuzi mozku, polytrauma, organický psychosyndrom, pravostranná hemiparéza
  - 1x zdravý sourozenec z dvojčat

Předpoklady pro úspěšnou a nenásilnou školní integraci (inkluzivní vzdělávání)

Získat pro ni

- vedení školy a pedagogický sbor (návštěva centra ARPIDA)

- spolužáky (návštěva CA)
- rodiče spolužáků!!!

Limity úspěšné integrace (IV)

- TP + středně těžké, těžké a hluboké mentální postižení (nikoliv LMP)
- Závažné TP vyžadující specifickou péči týmu odborníků (např. pokročilá forma svalové dystrofie, aj.)

Bariérovost školy nemůže být překážkou (horší jsou bariéry v lidech).

Současné pojetí zdravotního postižení

- v r. 2001 změna MKN („Mezinárodní klasifikace nemocí“) na MKF („Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví“ – IC FDH „International Classification of Functioning Disability and Health“)
- nesleduje to, co pacient „nemůže“, ale spíše co „může“, co zvládá...
- postižení jako kategorie X postižení jako dimenze života

Vzdělávání v tzv. speciální škole garantuje

- komplexní koordinovanou péči o dítě se zdravotním postižením v duchu uceleného systému rehabilitace (USR)
- respektování rodiče a jeho volby
- včasná a kvalitní diagnostika - včasná odborná péče
- komplexní a koordinovaná péče v duchu uceleného systému rehabilitace
- činnost v rámci multidisciplinárního týmu

Důvody pro vzdělávání v tzv. speciální škole

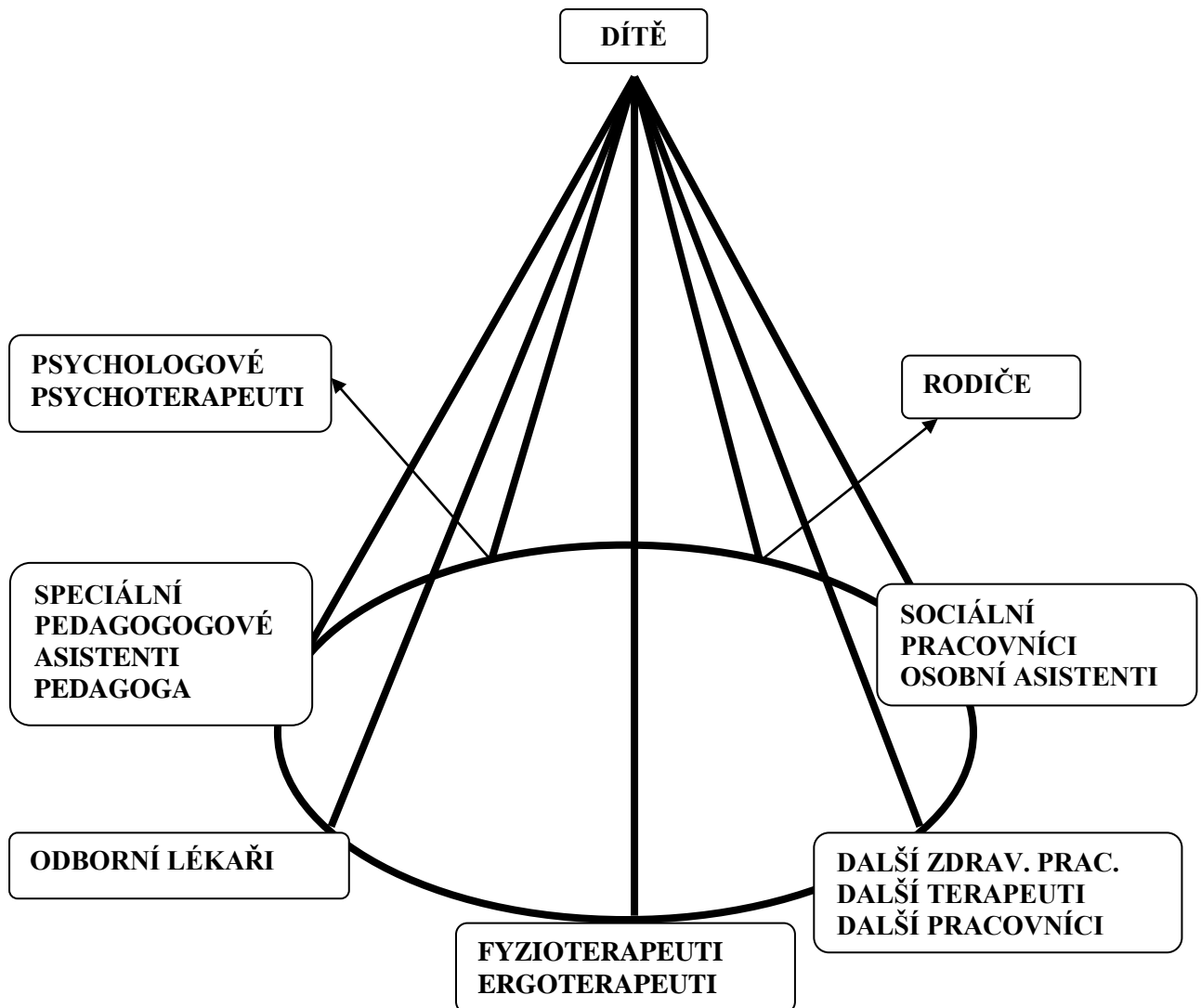
Multidisciplinární tým = propojení péče v následujících oblastech:

- výchovně vzdělávací
- zdravotní

- Sociální

Měl by být realizován tzv. **USR**, viz tzv. „kruhová péče“

Kruhová péče:

Ucelený systém rehabilitace (USR) = rehabilitace bez atributů

- pedagogické prostředky USR
- léčebné prostředky USR
- sociální prostředky USR
- pracovní prostředky USR

USR - Pedagogické prostředky

- ucelený systém rehabilitace jako pedagogický jev
- raná péče (podpora), včasná intervence (prolíná se se sociálními prostředky)
- předškolní, základní, střední, vyšší odborné, vysokoškolské a celoživotní vzdělávání
- zájmové a volnočasové aktivity
- pedagogicko-psychologická podpora včetně psychoterapie, arte-, muziko-, dramaterapie (prolíná se s léčebnými prostředky)

USR - Léčebné prostředky

- LTV (např. reflexní terapie dle prof. Vojty, manželů Bobathových, aj.)
- ergoterapie
- fyzikální terapie
- animoterapie
- další specifické terapie jako je arte-, muziko-, dramaterapie (prolíná se s pedagogickými prostředky)

USR - Sociální prostředky

- vychází ze sociální politiky státu
- vyrovnávání příležitostí a podmínek u osob se zdravotním postižením
- samostatný život a jeho optimální kvalita
- sociální služby dle zákona č. 108/2006 Sb.

USR - Pracovní prostředky

- využívání nástrojů na vytváření nových pracovních míst (dle zák. č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, III. část = zaměstnávání osob se zdravotním postižením)
- spolupráce s úřady práce
- podporované zaměstnávání
- chráněná pracovní místa
- chráněné dílny

Koncepce centra ARPIDA, o.s. (NNO), komplexní péče v duchu uceleného systému rehabilitace

CÍL:

samostatný způsob života, vyrovnávání příležitostí, optimální kvalita života...

IDEOVÁ VÝCHODISKA:

Při veškeré činnosti jsou respektovány:

- základní principy křesťanské etiky
- interdisciplinární přístupy
- týmový charakter práce
- profesionalita
- lidský rozměr poskytované péče
- přirozená integrace (inkluze)
- spolupráce s rodiči (tým)
- péče je zaměřena na celou rodinu

UCELENÝ SYSTÉM REHABILITACE:

Propojení péče v oblasti:

- sociální (sociální a pracovní prostředky)
- zdravotní (léčebné prostředky)
- výchovně vzdělávací (pedagogické prostředky)

Zajišťována je činnost:

- detekční
- diagnostická
- terapeutická
- rehabilitační
- raná péče (včasná intervence)
- výchovně vzdělávací
- zájmová

- respitní
- poradenská
- posudková
- metodická
- preventivní

**ARPIDA, centrum pro rehabilitaci osob se zdravotním postižením o.s.
České Budějovice**

A - akce

R - rehabilitace

P - pomoc

I - integrace

D - dobrovolnost

A - agape

Klienti centra ARPIDA, o.s. - více jak 130 denních klientů, kolem 3000 klientů v ambulantní péči

- děti od věku kojence
  - raná péče (včasná intervence)
- předškolní věk
  - MŠ, denní stacionář
- školní věk
  - školy, denní stacionář
- adolescence a mladší dospělost
  - dvouletá praktická škola
  - sociální rehabilitace
  - sociálně terapeutické dílny
  - denní stacionář pro dospělé
  - chráněná pracovní místa

Diagnózy klientů centra ARPIDA, o.s.

- různé formy DMO s přidruženými postiženími (EPI, MR, smyslová postižení, dysartrie)
- neuromuskulární onemocnění (SMA)
- svalová onemocnění (dystrofie)
- vrozená vývojová postižení (VVV)
- závažná ortopedická postižení
- stavy po závažném poranění CNS

Školy a školská zařízení při centru ARPIDA

- **Mateřská škola, Základní škola a Praktická škola při centru ARPIDA, o.p.s.**
- **Sdružuje:**
  - MŠ
  - ZŠ
  - ZŠP
  - ZŠS + RVP ZŠS
  - PS ZŠS
  - ŠD
  - SPC
  - SZČ
  - ŠJ
  - SŠ (dvouletá praktická škola)
- **SPC při centru ARPIDA zajišťuje ve spolupráci s NZZ při centru ARPIDA**
  - poradenskou činnost, ranou péči (včasnou intervenci)
  - specifické terapie – arteterapii, muzikoterapii, dramaterapii
  - depistáž, prevenci, diagnostiku, terapii, metodickou pomoc (vyhláška č. 72/2005 Sb., resp. č. 116/2011 Sb.)

- inkluzivní vzdělávání (vyhláška č. 73/2005 Sb., resp. č. 147/2011 Sb.)

Arteterapie - stříbrná medaile na světové soutěži v Japonsku v roce 2004

- World Children's Picture Contest

Dramaterapie – významná ocenění v rámci soutěže Mental Power Prague Film Festival

NZZ při centru ARPIDA, o.s.

- 4 odborní lékaři, 10 fyzioterapeutů, 3 ergoterapeuti, 3 klin. logopedi, 2 dětské psychologové, zdravotní sestra, hipolog, další terapeuti, (propojení činnosti NZZ a SPC při centru ARPIDA)

Sociální služby centra ARPIDA, o.s.

- denní stacionář při centru ARPIDA
- osobní asistence
- sociální rehabilitace, modelové (cvičné) chráněné bydlení při centru ARPIDA
- raná péče (čtrnáctidenní pobyty)
- sociálně terapeutické dílny

ARPIDA - spolupráce s partnery

- **Čeští partneři:**
  - Zdravotně sociální fakulta JU (ARPIDA je klinickým pracovištěm ZSF JU)
  - ČMP Č. Budějovice, o.p.s. (doprava klientů)
  - pediatři, odborní lékaři
  - Nemocnice České Budějovice
  - jiná odborná zařízení (státní, nestátní)
  - příslušné úřady (KÚ, magistrát, ministerstva)

● **Zahraniční partneři**

- CMB St. Isidor Rakousko (projekt Meander)
- rehabilitační centrum KERPAPE ve Francii (reciproční pobyty)
- kontakty s odbornými zařízeními v SRN, Dánsko, Švýcarsko...

Nedorozumění při zavádění IV u osob s TP

- spojování problematiky integrace tzv. sociálně nepřizpůsobivých skupin občanů s problematikou osob se ZP (směšování minorit)
- resortismus (nesoulad legislativy)
- tvrzení, že v zemích EU neexistují speciální školy
- nerespektování mnohaletých tradic a úspěchů našeho školství (Komenský, Ernestinum, JÚ a mnohých NNO)

Ponechat rodičům možnost volby

- IV – nenásilná a přirozená integrace
- denní péče v duchu USR v rámci NNO (denní docházka)
- ústavní péče
- svobodná rozhodnutí na základě dobré znalosti věci, na základě objektivních, ne jednostranných informací!
- odpovědně rozlišovat, ne ukvapená rozhodnutí
- systematická podpora rodičů dětí s TP

Proces vyrovnávání se rodičů s narozením dítěte s těžkým zdravotním postižením

(Význam zásadních prací Elisabeth Kübler-Ross)

- **nulitní fáze** = očekávání
- **iniciální šok** = silná emocionální a iracionální reakce, deziluze, pocit ztráty, krize

- **popření** = vytěšňování reality, „jedná se o omyl“, „poptávání se kolem“, stížnosti na absenci informací, hledání viníků
- **zloba** (agrese) = eliminace tenze a frustrace atakováním domnělých viníků
- **deprese** = hluboký smutek, „trest za pochybení“, neschopnost se vyplakat, sy. vyhoření, zápas proti oněmění, „co všechno je opravdu ztraceno?“
- **smlouvání** = kompenzační mechanismy (alternativní medicína, léčitelství, příklon k esoterickým, popřípadě náboženským postupům, atp.)
- **vyrovnání se** = akceptace dítěte takového, jaké je, reorganizace života, ne úděl, ale úkol - V. E. Frankl (logoterapie, existenciální analýza)

Důsledky nepřiměřeného přístupu

- tápání
- trvalá frustrace (stres)
- ambivalence
- odmítnutí
- útěk
- zraňování okolí

Děkuji vám za pozornost.

Kontaktní adresa:

Doc. PhDr. Jiří Jankovský, Ph.D.
 jankovsky@arpida.cz
 tel.: 385 777 013